

Filosofische beschouwingen - Door Henkjan de Blaauw

Inleiding

Al die jaren dat we nieuwsbrieven maakten was ik verantwoordelijk voor de filosofische beschouwingen, zonder daarbij expliciet mijn naam te noemen. Dat vond ik niet gepast omdat we ook niet de namen noemden van degenen die verantwoordelijk zijn voor al die overige activiteiten die op Ecolonie plaats vinden. Waarom ik dat nu wel doe, vindt zijn reden in het feit dat de informatie die ik hieronder ga geven in deze filosofische beschouwingen, nog niet eerder besproken is in de gemeenschap. Zowel intern als extern kan het beschouwd worden als studiemateriaal, zijnde een inleiding - meer dan een impressie is het niet - op de eerdergenoemde boeken van Bruno Latour, die hieronder besproken worden. Intern vooral om de toekomst van Ecolonie inhoud te geven.

De aanleiding: vorig jaar hielden wij op Forge Neuve een Great Gathering. Belangstellenden hebben daarover kunnen lezen in de nieuwsbrieven van vorig jaar. Een van de onderwerpen die daar toen aan de orde kwam, was het idee om 'de universele rechten van de natuurwezens' op papier vorm te geven. Eind vorig jaar wees in dat verband een van de workshopleiders er ons op, dat de Franse filosoof en wetenschapsantropoloog Bruno Latour (1947) schrijft over 'het parlement der dingen.' Die omschrijving ging nog een stapje verder. Nieuwsgierig makend. Ik kende het werk van Latour niet en schafte twee van zijn laatstverschenen boeken aan: 'Oog in oog met Gaia' -, acht lezingen over het Nieuwe Klimaatregime en 'Waar kunnen we landen? Politieke oriëntatie in het Nieuwe Klimaatregime' (beiden van uitg. Octava).

Ik begon met 'Waar kunnen we landen?' de dunste met 132 blz. Een mooie inleiding op het werk van Latour, die op 24 november vorig jaar virtueel de Spinozalensprijs in ontvangst had genomen – de geboortedag van Spinoza – 'uit handen van' de burgemeester van A'dam, Femke Halsema. Met grote verbazing en opwinding heb ik bovengenoemde boeken gelezen. Met verbazing omdat ik zijn werk niet kende, terwijl hij zo verwant is aan de boeken van bijvoorbeeld Peter Sloterdijk, waarvan de inhoud en de essentie, deel uitmaakt van onze visie. Met opwinding omdat hij als geen ander in zijn analyses de vingers op de zere plekken weet te leggen, op een wijze waar je in de praktijk iets aan hebt. We weten allemaal dat er sprake is van een gigantische milieucatastrofe, met die constatering schaaft hij zich in de rij van veel wetenschappers en anderen, maar wat zijn analyses zo bijzonder maakt is dat hij antwoorden tracht te vinden op de vraag waarom aan de oplossing niets of relatief nauwelijks iets werd en wordt gedaan door de mensheid, terwijl aan de signalering van de problematiek (denk aan de Club van Rome) sinds 1970 zo ontzettend veel aandacht is gegeven. Het is fascinerend om zijn betoog te volgen om uiteindelijk tot de conclusie te komen dat een begin van een antwoord op bovengestelde vraag, te vinden is door het onderscheid te maken tussen Aardbewoners en Mensen. In het kort gezegd: Aardbewoners willen landen, Mensen niet. Aardbewoners willen deel zijn van het Nieuwe Klimaatregime, Mensen niet. Die analyse laat precies zien wat wij hebben meegemaakt aan tegenkrachten bij de ontwikkeling van Ecolonie, zijnde 'een landingsplaats' en hij beschrijft precies waarom dat het geval is. Het onderscheid dat hij bijvoorbeeld maakt tussen Aardbewoners en Mensen is van cruciaal belang, en geeft onder andere antwoord op de vraag waarom er zo weinig veelzijdige woon- en werkgemeenschappen ontstaan, terwijl de wens van velen om dat wel te willen, onevenredig veel groter is. Later ga ik op deze vraagstelling nader in. Eerst wil ik Bruno Latour verder introduceren. Dat doe ik door te citeren uit beschrijvingen over hem, n.a.v. de Spinozalensprijs. Vanzelfsprekend kun je ook je licht opsteken op internet.

Over Bruno Latour zijn filosofie – een korte schets

"Dat de natuur een eigen stem heeft die in onze democratie gehoord moet worden, is een van de meest vernieuwende gedachtes van Latour. Het leidt tot een andere omgang met planten, dieren en alles wat niet-mens is. Daarnaast heeft Latour al begin jaren negentig het thema duurzaamheid op de agenda gezet. Filosofie is voor Latour denken in interactie. Hij verlaat de ivoren toren van de

academie en engageert zich met de ervaring. Daardoor heeft zijn denken een enorme impact; niet alleen op de technologie, maar ook op andere vakgebieden zoals de antropologie, de onderwijskunde en de kunst(geschiedenis en -theorie). Het moge duidelijk zijn, ook zijn de analyses zo herkenbaar voor ons in de praktijk! Latour spreekt zich regelmatig uit over de actualiteit, of het nu om de klimaatcrisis, Covid-19 of de internationale politiek gaat. In zijn boek 'Waar kunnen we landen?' verwoordt hij zijn constructivisme als volgt: 'waarheid is pas waar als die als waarheid kan functioneren, dat is hard werken!' Bruno Latour is een van de eersten die technologie als maatschappelijke factor is gaan interpreteren. Technologie is volgens hem niet neutraal, ze is altijd ingebed in morele, sociale en culturele structuren. Daarmee is ze een volwaardig onderdeel van de maatschappij. Niet alleen gebruikers zijn volgens Latour verantwoordelijk voor de techniek die ze kiezen, ook bedenkers en makers dragen verantwoordelijkheid."

Laat ik verdergaan met mijn eigen leeservaringen over de inhoud van Latour zijn twee eerdergenoemde boeken. Allereerst uit het boekje Waar kunnen we landen? In de maart nieuwsbrief bespreek ik zijn boek 'Oog in oog met Gaia'. Ik beperk me nu tot een aantal citaten, die beschouwd kunnen worden als een korte impressie om daarmee je uit te nodigen om zelf het boekje (132 blz.) te gaan lezen. De inhoud van onderstaande eerste, uitgebreide citaten beschouw ik als de basis van zijn verdere filosofische beschouwingen.

Waar kunnen we landen? – Politieke oriëntatie in het Nieuwe Klimaatregime

Nadat Latour drie historische gebeurtenissen schetst, Trumps verkiezing, de Brexit, de hervatting, uitbreiding en toename van de migrantenstromen, zegt hij over deze drie verschijnselen dat "het stuk voor stuk aspecten van dezelfde metamorfose zijn: *het begrip bodem als zodanig is van karakter aan het veranderen*. De gedroomde bodem van de mondialisering begint weg te zakken. Dat is het werkelijk nieuwe aan wat omfloerst de 'migratiecrisis' wordt genoemd. En juist doordat elk van ons begint te beseffen hoe de bodem onder zijn voeten aan het wegzakken is, grijpt de angst om zich heen. We ontdekken, op een voorlopig nog duistere, onduidelijke manier, dat we allemaal aan het migreren zijn naar territoria, die we moeten herontdekken of herbezetten. Dit alles vanwege een vierde historische gebeurtenis, het klimaatakkoord in Parijs (12 december 2015), waarvan de ondertekenaars zich ontzet realiseerden, dat voor de uitvoering daarvan ettelijke planeten nodig zijn, terwijl we er maar een hebben." Hij stelt dan ook "dat elk van ons staat voor de volgende vraag: blijven we dromen van ontsnapping of komen we in beweging om een territorium te vinden dat wij en onze kinderen kunnen bewonen? Ofwel we ontkennen het bestaan van het probleem, ofwel we zoeken een plaats om te landen. Dat is wat ons van nu af aan allemaal verdeelt, veel meer dan de vraag of we links of rechts zijn. Behalve met de migranten *van buitenaf*, die grenzen moeten passeren en hun land moeten verlaten, wat vaak gepaard gaat met immense tragedies, hebben we voortaan ook rekening te houden met de migranten *van binnenuit*, die ter plaatse blijven en het drama ondergaan, dat ze *door hun land worden verlaten*. Wat het zo moeilijk maakt de migratiecrisis te begrijpen, is dat die het symptoom is, in meer of minder hartverscheurende gradaties, van een beproeving die voor iedereen geldt: de beproeving dat je *van land bent beroofd*."

Bovenstaand citaat vormt, zoals genoemd, een van de belangrijkste uitgangspunten van Latour zijn analyse in dit boek. We zitten met elkaar in hetzelfde schuitje, we hebben geen grond meer onder de voeten! We zijn ontaard. Hij zegt daarover: 'Het enige bemoedigende element van de huidige situatie is dat een andere vector (richting bepalende grootheid – hij) gaandeweg aan realisme begint te winnen. De vector Modern/Aards zou een geloofwaardig, doorleefd, zinnig alternatief kunnen vormen voor de nog altijd acute links-rechts tegenstelling. Voordat ik hem verder citeer is het van belang te weten dat Latour onderscheid maakt tussen Globalisering plus en Globalisering min en tussen Lokaal plus en Lokaal min. Globalisering min en Lokaal min noemt hij samen met het Bodemloze min 'drie nieuwe tegenstanders 'drie utopieën, in de etymologische zin van het woord, om plaatsen zonder topos, zonder land en zonder bodem. Maar die tegenstanders zijn ook *de enige potentiële bondgenoten*. Zij moeten worden overtuigd en omgeturnd.' [Van min naar plus]. 'Onrechtmatig is dat

je ontworteld bent, niet dat je ergens toe wilt behoren. Aan een bodem toebehoren, willen blijven waar je bent, willen blijven zorgen voor een lap grond, eraan gehecht raken, is alleen maar 'reactionair' geworden, dat zagen we al, vanuit het contrast met de door de modernisering opgelegde vlucht naar voren. Als we stoppen met vluchten, hoe ziet het verlangen naar gehechtheid, er dan uit? De onderhandeling - de verbroedering? - tussen aanhangers van het Lokale en aanhangers van het aardse moet gaan over het belang, de legitimiteit en zelfs noodzaak van het toebehoren aan een bodem, maar - en daar ligt de hele moeilijkheid - zonder dat dat meteen wordt verward met wat een Lokale min eraan heeft toegevoegd: etnische homogeniteit, cultus van het patrimonium, historicisme, nostalgie, inauthenticiteit. Integendeel: onderhandelen over het land op een bodem is door en door vernieuwend, hedendaags, subtiel, technisch en kunstmatig (in de goede zin van het woord), het heeft niets rustieks en landelijks, het is door en door creatief en eigentijds. 'We moeten de terugkeer van de aarde niet verwarren met een 'terugkeer naar landelijkheid, en al helemaal niet met een beroep op de 'aarde die niet liegt'. Blut und Boden onzaliger nagedachtenis. [...]'

'Dit onderscheid tussen het Lokale en de nieuwgevormde bodem is des te belangrijker omdat de plaatsen waar de verschillende typen migranten (wij allemaal - h) zullen komen te wonen nog van de grond af moeten worden opgebouwd. Terwijl het Lokale is gemaakt om zich te differentiëren door zich af te sluiten, is het Aardse gemaakt om zich te differentiëren door zich open te stellen. [...] Het Aardse is namelijk gehecht aan de aarde en aan de bodem, maar is ook *werelds*, in die zin dat het zich niet houdt aan enigerlei grens, dat het alle identiteiten te buiten gaat. [Alsof Latour het heeft over een landingsplek als de onze, Ecolonie).

Het heeft geen zin de moeilijkheden te ontkennen - de strijd zal hard zijn. De tijd die we hebben verloren met het op- en aflopen van de oude links-rechts vector heeft de vereiste mobilisaties en onderhandelingen vertraagd.' [...] Het bewijs dat de ecologie als beweging er niet in is geslaagd die prominente politieke actor, het aardse, nauwkeurig te definiëren, is dat ze de mensen niet heeft weten te mobiliseren op een schaal die strookt met de uitdagingen.' Latour citeert in dit verband Karl Polanyi's boek *The Great Transformation*, die het daarin heeft over de grote onbeweeglijkheid van de politiek. 'Overigens dat boek dateert al uit 1944 en laat dus zien hoe 70 jaar lang de krachten van de ecologische bewegingen nooit werkelijk zijn geïntegreerd in het bewustzijn van een potentieel breed electoraat, waarvan je zou wensen dat deze de doelstellingen van tenminste de linkse c.q. progressieve politieke partijen omarmen' schrijft Latour. Zelfs nu het water letterlijk en figuurlijk ons aan de lippen staat, komt daar nauwelijks beweging in, zo blijkt uit opiniepeilingen halverwege februari 2021.

Latour stelt zich de vraag: 'waarom heeft de sociale beweging zich niet van meet af aan meester gemaakt van ecologische uitdagingen, alsof het haar eigen uitdagingen waren, waarmee ze had voorkomen dat ze achterhaald was geraakt en waarmee ze de nog zwakke ecologische beweging een duw in de rug had kunnen geven? [...] In plaats van die revoltes te laten samensmelten, hebben we niets anders gedaan dan vrijwel volledig machteloos toekijken bij de Grote Acceleratie, de neergang van het communisme, de triomf van de mondialisering min, het steriel worden van het socialisme, om uit te komen bij de laatste clownerie, de verkiezing van Donald Trump! In afwachting van andere rampen, die we bevend tegemoetzien.' (Toen Latour dit schreef was er nog geen sprake van de covid-19 pandemie - h) Ecologie is niet de naam van een partij, niet eens iets waar je bezorgd over zou moeten zijn; het is een oproep om van richting te veranderen: 'Naar het Aardse.'

Vervolgens diept Latour het antwoord uit op de vraag: 'Hoe valt te verklaren dat het stokje van de collectieve verontwaardiging niet is overgenomen?' En komt dan o.a. op de vaststelling 'dat het misschien tijd is geworden dat we het niet meer over mensen hebben maar over *aardbewoners*, waarmee we de nadruk leggen op de *humus*, en ja, de *compost* in de etymologie van het woord 'mens'(aardbewoner heeft het bijkomende voordeel dat geslacht en soort in het midden worden gelaten...). De uitspraak 'wij zijn aardbewoners te midden van aardbewoners' *leidt absoluut niet tot dezelfde politiek* als de uitspraak 'wij zijn mensen in de natuur.' De twee zijn niet uit hetzelfde hout gesneden - of liever gezegd uit dezelfde klei gekneed.'

Ik heb de neiging om met nog meer citaten te komen, zo enthousiast ben ik over de inhoud, de analyses, de nieuwe taal. Ik zou het boekje over willen typen om geen minuut te verliezen om de inhoud door te geven. Gelukkig is het te koop. Het enige wat ik kan aanraden, wanneer bovenstaande informatie op zijn zachts gezegd je belangstelling heeft gewekt en misschien optimaal je ziel heeft geraakt, om dit boekje aan te schaffen. Het te beschouwen als een inleiding op bijvoorbeeld de acht lezingen van Latour, gebundeld in het boek 'Oog in oog met Gaia'.

Wij gaan hier op Ecolonie met de inzichten van Latour aan de slag. We beschouwen deze niet als iets geheel nieuw, maar als een bevestiging van de weg die we al sinds 1998 gegaan waren. Hoofd, handen en hart voegen zich als het ware definitief samen tot een geheel; als een schitterend perspectief. En juist dat perspectief willen we gaan uitwerken. Niet alleen voor ons zelf hier op deze plaats, maar we gunnen ook anderen landingsplekken die ertoe doen. Het plan daarvoor staat als concept beschreven in de brief die we deze maand hebben gestuurd aan Bruno Latour. De vertaalde brief in het Nederlands kun je aan het eind van dit document lezen.

Kennis-Inspiratie week

Daar laten we het niet bij. We starten met een KENNIS-INSPIRATIE WEEK met als titel, ontleend aan het hierboven genoemde boek: 'Waar wil jij landen?' De inhoud van deze week is er op gericht om niet alleen een begin van een antwoord te vinden op deze vraag, maar ook op een aantal andere vragen, die wij je stellen, maar vooral verwachten dat jij jezelf die zal stellen, zoals: Waarom wil je landen? Wat is je visie daarop? Hoe ziet je landingsplek eruit? Wil je dat alleen of samen met anderen? Wat wil je er gaan doen? Beschouw je jezelf als een pionier of ondersteun je liever de pionier?

We willen in deze unieke week onze kennis aan je overdragen, maar dat is geen vrijblijvende zaak. Om het anders te zeggen: we werken niet meer mee aan een situatie waarin jij voor een dubbeltje op de eerste rang gaat zitten. We stellen een aantal voorwaarden, te weten:

- vanzelfsprekend een redelijke financiële vergoeding (zie elders);
- dat je minimaal het bovengenoemde boekje van Latour leest (en het liefst meer van zijn werk);
- dat je ons essay uit 2011 'Ecolonie/Forge Neuve in de toekomst.'leest. Dit essay van 90 blz. bevat alle praktische informatie die je nodig hebt, samen met het bovengenoemde boekje, om je een beeld te vormen wat je te wachten staat als je samen met anderen een landingsplek wilt vormgeven. Een landingsplek die voldoet aan de criteria zoals omschreven in de brief aan Latour, maar ook zoals hij dat zelf zegt een plek is die veelzijdig is en open naar de wereld.

Voor minder doen we het niet. We willen op deze wijze een nieuwe avant-garde ondersteunen en hen op weg helpen. Voor alle duidelijkheid: het gaat ons om het creëren van Gaia Collectieven. Het woord Ecodorp is wat ons betreft achterhaald, a-politiek en ontbeert een brede visie op hetgeen ons te doen staat. Ook wij hebben dat woord gebruikt bij gebrek aan een definitieve samenhangende visie zoals Latour die ons nu aanreikt.

Wil je meer over deze week weten, de data, het programma de kosten kijk op www.ecolonie.eu
Wil je over het bovenstaande met mij corresponderen dan nodig ik je daartoe graag uit. Mijn e-mailadres is: henkjan@ecolonie.eu

Tenslotte nog de mededeling dat ik in de nieuwsbrief van maart een soortgelijke impressie zal geven als bovenstaande, van het andere boek van Latour, zijnde: 'Oog in oog met Gaia.' – acht lezingen over het Nieuwe Klimaatregime. Daarin zal veel meer naar voren komen wat zijn beschouwingen te betekenen hebben voor de praktijk. In de nieuwsbrief van april zullen we een en ander samenvatten en enige conclusies trekken.

Henkjan de Blaauw

Brief aan Bruno Latour

Geachte Bruno Latour,

Het antwoord op uw vraag op het eind van uw boek 'Waar kunnen we landen?' of wij ons aangesproken voelen in de ruimste zin van het woord, is volmondig ja! Niet alleen theoretisch, maar we zijn ook praktisch zo'n landingsplaats waar we 30 jaar de ervaring hebben opgedaan, die u zo treffend beschrijft. Ja, we hebben 'een leger aan vijanden', dus ja, we doen het goed!! Wie zou ooit hebben gedacht dat wij zo'n inleiding zouden schrijven aan een professor. Eindelijk is er iemand die begrijpt wat wij hebben meegemaakt als collectief en die onze ervaringen zelfs voorspeld zou hebben, als we uw boek 30 jaar geleden, zouden hebben gelezen. Het heeft ons grote moeite gekost om deze landingsplek te veroveren. Natuurlijk waren en zijn onze ambities groot; een experimenteer, c.q. oefenplek creëren die in de kern ambachtelijk zeer veelzijdig is, met voldoende aardbewoners om van een gemeenschap te kunnen spreken, om op die wijze een Gaia avant-garde voor te bereiden op de toekomst. We schrijven veroveren want tot op de dag van vandaag zijn er Mensen die ons onze plek als Aardbewoners betwisten. We hebben gemerkt dat de energie van onze plek als een soort spiegel werkt, die de schaduwzijde van iemands Menszijn, als het ware triggert., wanneer die schaduwzijde niet gekend wordt; niet geaard is.

Dit als korte inleiding. De essentie waarvoor we echter contact met u zoeken gaat natuurlijk voorbij deze, hoewel niet onbelangrijke, ervaringen. We willen u vooral vragen mee te helpen om dit landingsplaats concept mee te helpen verspreiden in Europa. Daartoe willen we de EU vragen om in het kader van de Green Deal dit laten ontstaan van een Gaianetwerk financieel en anderszins te ondersteunen. Op het eind van dit schrijven werken we dit voorstel nader uit.

Maar laten wij ons eerst verder voorstellen. Wie zijn wij? Wat is onze visie. Wij zijn een woon-werkgemeenschap, die als vereniging Ecolonie sinds 1989 is gevestigd in Hennezel, in de Franse Lage Vogezen. Je zou ons een Gaiacollectief kunnen noemen. Permanent wonen er bij ons gemiddeld 25 vaste bewoners en komen er gemiddeld per jaar 200 tijdelijke participanten uit de hele wereld, die al werkend zich oriënteren op onze, zoals wij dat noemen EcoZeN leefwijze, of nu misschien beter gezegd Gaia Leefwijze. Daarnaast bezoeken per jaar gemiddeld 2500 volwassenen onze plek in hun vakantie om vooral kennis te maken met onze leefwijze. De meeste van onze bewoners, tijdelijke participanten en gasten komen uit het Nederlandstalig Europa.

Om onze ontwikkeling samenvattend te kunnen omschrijven gebruiken wij meestal een metafoor in vergelijking met de menselijke ontwikkeling. Onze eerste negen jaren beschouwen we als de zwangerschapsperiode. Vooral Mensen woonden op Ecolonie, met alle negatieve gevolgen van dien. Ze wilden er een rustplaats, een vluchtplaats van maken zonder visie. Na die negen jaar kwam er een nieuwe groep die veel meer de kenmerken van Aardbewoners hadden. Hoewel nog niet voldoende uitgekristalliseerd zorgde dit bewustzijn er wel voor dat de aanvangssituatie (de geboorte) uit kon groeien via diverse fasen (baby, peuter, etc) tot wie we nu zijn, 'de jong volwassene', die materieel en wat visie betreft bestaansrecht heeft gekregen. We durven te zeggen dat wij een van de weinige levensvatbare gemeenschappen zijn in West-Europa, die zonder subsidie in staat is haar veelzijdige doelstellingen te realiseren. In die jaren hebben we ook stap voor stap onze visie verder kunnen uitwerken, in de wetenschap dat het hebben van een visie het organiserende beginsel is.

Onze veelzijdigheid in werkvormen, die in de loop der jaren steeds verder is verbreed, bestaat uit ongeveer 20 ambachtelijke projecten (biologisch gecertificeerd), te weten: groenten- en kruidentuin, bakkerij, geitenboerderij, kaasmakerij, kippenhouderij, bijenteelt, koksopleiding, gastenverblijf, weckerij, verwerking kruiden, winkel, restaurant, terreinonderhoud, etc. Onze ontwikkeling heeft er op een gegeven moment toe geleid, nadat we financieel en inhoudelijk bestaansrecht hadden verworven, dat we een EcoZeN College

konden starten. We boden vanaf dat moment 2-jarige stageplekken aan (met gratis kost en inwoning) voor eenieder die een ambacht wilde leren. De visie – een soort filosofische beschouwingen - achter dit EcoZeN College is uitvoerig (80 pagina's) beschreven. Peter Sloterdijk zijn visie uit zijn boek 'Je moet je leven veranderen' maakt een substantieel deel uit van hetgeen wij te melden hebben. In een bij dit schrijven meegestuurde Engelstalige **bijlage** treft u een aantal pagina's aan uit onze visie, die betrekking hebben op bovengenoemd College.

Voor de goede orde: ons bestaansrecht blijkt, behalve uit een onvoorstelbare geestelijke en praktische rijkdom, uit het feit dat we al tien jaren een gemiddelde omzet hebben van een half miljoen euro. Bewoners werken en wonen er voor kost en inwoning en krijgen zak, kleed- en vakantiegeld. Ze maken gebruik van een paar gemeenschappelijke auto's. Samengevat noemen we dit een basisinkomen.

Onze landingsplek blijkt in toenemende mate een aantrekkingskracht te hebben van Mensen, die intuïtief aanvoelen en soms ook verwoorden, om Aardbewoner te worden, maar uit eindelijk daarvoor nog terugschrikken. Een enkeling maakt de stap. Maar de tijden zullen o.i. snel veranderen - maar dat hoeven we u niet te vertellen - op het moment dat men begint door te krijgen 'dat de tijd van rustig meeliften voor half geld voorbij is en men zal beseffen dat er niet zoiets bestaat als een mensenrecht op niet-overbelasting.' (Sloterdijk). Hoewel Sloterdijk niet al te optimistisch is op de vraag 'wie moet het doen', en hij verwijst daarbij naar een voortschrijdende integratiecatastrofe (globalisering) en desintegratiecatastrofe in één, willen we desalniettemin vooruitziend filosoferen en handelen en ons zelf daarbij niet te klein maken, omdat we hebben gezien wat je als Aardbewoner kunt realiseren zonder subsidie, daarbij steeds de duurzame vertraagde tijd in acht nemend.

Dat brengt ons bij de eerdere constatering dat er in potentie veel belangstelling is om Aardbewoner te zijn, maar dat die groep Mensen geholpen moet worden om die transformatie te realiseren, concreet te maken. U schrijft in uw boekje 'Waar kunnen we landen' zelf ook dat 'het des te belangrijker is, omdat de plaatsen waar de verschillende typen migranten zullen komen te wonen nog van de grond af moeten worden opgebouwd. Terwijl het Lokale is gemaakt om zich te differentiëren door zich af te sluiten, is het Aardse gemaakt om zich te differentiëren door zich open te stellen.' Zoals dat in onze situatie het geval is. Wij zullen dan ook nu al de voorbereidingen moeten treffen – vanuit ons perspectief gezien als Gaia-collectief - om de infrastructuur van toekomstige 'landingsplekken' te realiseren. Gelet op onze ervaringen hebben we al jaren de wens, zoals eerder genoemd, om ons Gaiaconcept te vermenigvuldigen. We zien voor ons het beeld dat in heel Europa op het platteland tientallen, ja misschien wel honderden Gaia Collectieven ontstaan ('duizend bloemen bloeien'), als het ware 'Gaia-eilanden van de toekomst.' Collectieven naar het voorbeeld van de kloosters in de vroege Middeleeuwen tot de Kibboets in de woestijnen. Belangrijke initiatieven die het effect hadden dat ze ook de omgeving socialiseerden. Zoals nu ook door onze aanwezigheid kleine geitenboeren uit de omgeving in de Vogezen, bestaansrecht hebben gekregen omdat wij hun melk verwerken tot kaas. Het Europese platteland dat door de urbanisatie is leeggelopen vraagt om deze benadering. Opvallend is in dit verband de oproep van de beroemde Nederlandse architect Remco Koolhaas om het platteland te herontdekken. Kortom, onze idee is realistisch – we zijn geen luchtfietsers – en zal de nodige strijd vragen.

Natuurlijke is er hierbij geen sprake meer van een verticale lijn, zoals bij de kloosters, als motivatie voor het handelen. We zullen de eeuwenlange invloed van de autoriteit van de verticale kracht dienen om te buigen in die van de autoriteit van de horizontale kracht. 'Ze bezit autoriteit omdat ze zich beroept op iets onvoorstelbaars waarvan ze de voorafschaduw is: de wereldwijde catastrofe.' (Sloterdijk). Nogmaals we citeren Sloterdijk niet omdat u dit niet weet, maar om de context van ons denk- en handelingskader aan te geven.

Waarbij we vooral steeds de vraag hebben gesteld: hoe moeten we het doen. Het antwoord op die vraag begint met het erkennen dat we als mens alleen maar oefenende wezens zijn. We zullen nu deze herhalende

scheppende handelingen dienstbaar moeten maken aan een andere creatie het Nieuwe Klimaatregime. Als we over oefenen spreken dan hebben we het over scholing, ambachtelijke aardse scholing. Gaia Collectieven zullen bewoond moeten worden door leraren zonder grenzen. Deze collectieven worden daarmee de machtigste organisaties van de toekomstige wereld. We zullen met elkaar daarin weer beginnelingen, leerlingen moeten zijn. Deze collectieven vertegenwoordigen als het ware een nieuwe cyclus van secessies (afscheidingen), om de Mensen opnieuw weg te leiden - zij het niet uit de wereld, maar uit de matheid, de mismoedigheid, de verstoktheid, maar vooral uit de banaliteit en de frivoliteiten. Opdat zij Aardebewoners kunnen worden.

Gaia gemeenschappen of collectieven zullen moeten werken vanuit het Nieuwe Klimaatregime, zoals zo treffend en uitvoerig door u is beschreven en op de volgende vier belangrijke pijlers moeten rusten:

- Het hebben van een gemeenschappelijke noemer, zodat de gemeenschap niet uit elkaar valt. Gaia – sommigen spreken ook van de Grote Moeder – is daarbij de bindende factor. Zij is de garantie voor een gemeenschap gebaseerd op en ‘vrouwelijke’ (holistische) waarden, zoals liefde, respect, moed, verbondenheid, samenwerking, rechtvaardigheid en duurzaamheid en de mannelijke scheppende waarden om het schijnbaar onmogelijke mogelijk te maken, zodat woorden daden worden.
- De tweede belangrijke pijler is een gezamenlijke ‘kloosterlijke’ regel. Zonder discipline van binnenuit faalt een gemeenschap. Wij hebben dat door schade en schande ondervonden, hoe belangrijk deze regel is. Daarbij gaat het om een sterke intrinsieke motivatie en inzicht, anders kan de overgang van Menszijn naar Aardebewoner niet gemaakt worden. Als die strengheid van de discipline niet opgebracht kan worden, omdat de oude karrensporen te diep in het zand zijn uitgeslepen, dan is Aardebewoner worden geen optie meer voor de betreffende Mens.
- De derde pijler bestaat uit dienstbaarheid. Zonder dat (mededogen) is geen innerlijke groei mogelijk. Deze moet voortdurend getest worden door het dagelijkse praktische leven. Contact met anderen – daarom zijn gemeenschappen zo belangrijk – is cruciaal om te komen tot innerlijke en uiterlijke groei. Waarbij het zeer belangrijk is dat leden van een gemeenschap leiderschap accepteren dat gebaseerd is op het voor leven van de Gaia EcoZeN leefwijze.
- De vierde pijler is de materialisering van de drie voorgaande peilers, te weten: veelzijdig zijn in de duurzame uitvoering, zelfvoorzienende voedselproductie en sociaaleconomisch van betekenis zijn voor een wijde omgeving. Andere vormen van ambachtelijke werkzaamheden kunnen zich daarbij aansluiten, zoals meubelmakerij, naaiatelier, ict etc.
- NB.: Voor de duidelijkheid: wij hanteren bewust niet het begrip Ecodorp omdat we de ervaring hebben dat deze worden bewoond door Mensen, die de vorm van wonen met name, zien als een vrijblijvend speelobject. Hoewel we de naam ecodorp wel eens gebruikt hebben voor onze woon-werkgemeenschap willen we die associatie nadrukkelijk achter ons laten, nu het denkkader van het Nieuwe Klimaatregime, met de daarbij behorende begrippen, die u ons heeft aangereikt, ons zoveel meer helderheid heeft gebracht.

Wat willen we realiseren?

Zoals we hiervoor schreven: we zien voor ons het beeld dat in heel Europa op het platteland tientallen, ja misschien wel honderden Gaia Collectieven ontstaan (‘duizend bloemen bloeien’), als het ware ‘Gaia-eilanden van de toekomst.’ Collectieven naar het voorbeeld van de kloosters in de vroege Middeleeuwen tot de Kibboets in de woestijnen van Israël. Belangrijke initiatieven die o.a. tot gevolg hadden dat ze economisch en sociaal van belang waren voor hun omgeving en de ontwikkeling daarvan.

Belangrijk is dat degenen die daar de leiding hebben, de avant-garde, ‘filosofen van de toekomst’ zijn. Filosofen van de toekomst zijn diegenen die vanzelfsprekend Aardebewoner zijn en weten om te gaan met de paradoxen van het leven. Zij hebben een visie, waarin op intelligente wijze denken en handelen worden verbonden tot een geheel. Zij zijn de ‘trekkers’ van deze Collectieven, en geven de ‘duwers’ de kans om dit initiatief mee vorm te geven.

Vanuit onze ervaring zien we dat steeds meer jongeren en volwassenen (20 – 50 jaar) Aardbewoner willen worden. Alleen ze weten niet waar te landen, omdat er geen landingsplekken zijn (met name in de dichtbevolkte gebieden van Europa) of de materiële middelen en ondersteuning ontbreken om bijvoorbeeld plekken die wel beschikbaar zijn (Frankrijk, Spanje) te ontwikkelen.

Europa, de EU in deze, zou een grote rol kunnen spelen in het kader van haar Green Deal programma om een ondersteunende en stimulerende rol te spelen in die ontwikkeling. Belangrijk daarbij is natuurlijk dat de verbeelding aan de macht komt; dat scheppende krachten worden vrijgemaakt. Wij beseffen als geen ander dat het belangrijk is om met moed, inzicht en doorzettingsvermogen de eerste stappen gezet moeten worden, om vervolgens met verbazing te zien, hoe dat wat nu 'unabgegolten' is, om met de filosoof Ernst Bloch te spreken, werkelijkheid wordt. Dat mag nooit een technocratisch planningsproces zijn gebaseerd op het paradigma van de Mensen, maar zal zich organisch ontwikkelen vanuit het paradigma van de Aardbewoner.

Eerste stappen

Om een begin te maken zullen we eerst een denk-collectief moeten samenstellen, bestaande uit verschillende kundigheden (vooral dus filosofische), maar ook antropologische, die in staat zijn boven genoemd basisidee, uit te werken. Ecolonie kan daar een belangrijke rol in spelen. Behalve in de rol van voorbeeldcollectief, heeft zij voorzieningen om geïnteresseerden te ontvangen en wegwijs te maken in het gedachtegoed van Aardbewoner zijn en van het hierboven beschreven idee/plan. Daarbij kan het een voordeel zijn dat zij in het centrum van West-Europa ligt.

Bovengenoemde aanpak vraagt om een voorfinanciering, dat moge duidelijk zijn, wil er een goed onderbouwd plan komen, dat is afgestemd op het denkkader van de beleidsambtenaren van de EU. Een te amateuristisch gepresenteerd plan, hoe goed bedoeld ook, zou haar doel immers kunnen voorbijschieten.

Deze voorfinanciering kan ook gevraagd worden aan private fondsen, die het de moeite waard vinden om het basisidee verder uit te werken.

VRAAG

Geachte professor Bruno Latour, hoe kijkt u inhoudelijk aan tegen bovenstaande uiteenzetting vanuit het perspectief van het Nieuwe Klimaatregime. Kunt u een inschatting maken of dit idee het de moeite waard maakt om nader uitgewerkt te worden. Indien dat het geval is, kunt u ons dan bij de uitwerking helpen met adviezen, dan wel bijvoorbeeld in het organiseren van een comité van aanbeveling, bijvoorbeeld daar waar het gaat om een voorlopige subsidieaanvraag bij de EU, ten behoeve van de voorfinanciering.

In afwachting van uw antwoord,

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de Association Ecolonie,
Henkjan de Blaauw
secretaris